

Títol: QUÈ ENS DIUEN LES IMATGES. No perdem el tren de la memòria

Refugees storm into a train at the Keleti train station in Budapest, Hungary, September 3, 2015 as Hungarian police withdrew from the gates after two days of blocking their entry.

Autor: Freedom House. Accessible a:
<https://flic.kr/p/xsbgJV> (Consultat 07/11/17)

Objectius

1. Aplicar el mètode científic a l'estudi històric
2. Analitzar, interpretar i relacionar informació de fonts històriques primàries: fotografies.
3. Citar correctament les fonts històriques: fotografies
4. Completar i complementar l'estudi dels temes històrics
5. Desenvolupament de l'esperit crític.

Descripció de la proposta

Els i les alumnes treballaran amb metodologia científica i valorant les possibilitats que ofereix l'anàlisi de documents tipus imatge, fotografies en aquests cas, com a font històrica.

Aquesta activitat apropa els alumnes a les fonts històriques primàries, concretament, tres fotografies que capten moments concrets de la història contemporània del Segle XX.

Aquesta proposta pot servir per a introduir o per a concloure els temes de la guerra civil espanyola, nazisme i persecució dels jueus i exili siri.

Per desenvolupar l'activitat seguirem la dinàmica següent:

- Per començar formem grups de cinc persones
- Repartim una imatge (tenim tres imatges) a cada grup. Hi haurà grups que repetiran imatge però això no és problema perquè cada grup treballa independentment de la resta.

- Cada grup treballa una de les fotografies responenent les preguntes que es proposen. Interessa que, inicialment, la reflexió per respondre les preguntes es faci individualment durant uns 10'. A continuació, tots els membres del grup exposen individualment les seves respostes als companys/es i pacten i redacten la resposta del grup.
- Després, cada grup exposa les seves respostes a la resta de la classe.
- Repartim els documents que recullen les tres imatges i realitzem l'activitat final: comparació d'imatges. Novament fem la reflexió individual, la posada en comú entre els membres del grup i la resposta pactada per a cadascuna de les preguntes que es plantegen.
- Per acabar, cada grup exposa a la resta de la classe les seves conclusions a partir de la comparació de les tres imatges treballades.

Aspectes didàctics i metodològics

Per a la realització d'aquesta proposta hem utilitzat les fitxes presentades pel SDANC-Recursos.

Les imatges que utilitzem en aquesta activitat pertanyen a un arxiu personal en el cas de la fotografia 1 i a un arxiu públic en el cas de la fotografia 2. Per poder fer-les servir en la nostra proposta, hem hagut de demanar autorització als propietaris i l'hem rebut. En el cas de la fotografia 3, no ha calgut perquè es tracta d'una fotografia de domini públic i no cal l'autorització del fotògraf o del seu propietari. Hem de donar exemple al nostre alumnat de respecte a la propietat intel·lectual.

L'activitat està pensada perquè es desenvolupi en grups cooperatius de cinc persones durant 2 hores de classe. Donat que part de la informació està en anglès i en francès, intentarem que en tots els grups hi hagi alumnes que estiguin estudiant aquests dos idiomes.

Es contempla la utilització d'eines TIC com la plataforma drive que els permet treballar conjuntament amb el mateix document.

Pretenem que l'alumne sigui capaç d'analitzar, interpretar i relacionar la informació que ofereixen els tres documents que capten realitats d'exili (exili espanyol després de la Guerra Civil i exili siri a l'actualitat) i de deportació (arribada de presoners jueus a un camp de concentració).

Les tres imatges mostren persones de totes les edats que carreguen amb les poques pertinences que poden transportar.

Cal que l'alumnat sigui capaç de distingir que es troba davant de dues realitats diferents:

- Les imatges 1 i 3 mostren persones que arriben en tren a una estació, lluny de la guerra i de la repressió (imatge 1) o que intenten pujar a un ferrocarril que els porti a una terra on començar una nova vida (imatge 3). Són imatges d'exili.
- La imatge 2 mostra la realitat de les persones deportades als camps de concentració en el moment de la seva arribada.

- Les tres imatges mostren una estació o un ferrocarril com a símbol de nova vida i de llibertat en el cas dels exiliats i de incertesa en el cas dels deportats.
- L'alumnat hauria de ser capaç de diferenciar els dos conceptes: exili i deportació.

La informació que acompanya les fotografies i les preguntes plantejades guien en l'anàlisi i en la interpretació del que mostren els documents:

- Classificació del tipus de font.
- Fiabilitat de la font: és un document elaborat en el moment històric que ens mostra?
- Ens fixem en l'autor de la fotografia: qui és?, quines temàtiques fotografiava? publicava la seva obra?..
- Veure com l'autor fa la fotografia (materials i tècnica) i si hi ha intencionalitat (objectivitat / subjectivitat) per captar el moment, si podria ser un encàrrec o si vol fer una denúncia.
- Ens fixem en la realitat històrica i en el context que mostren (situem en el temps i en l'espai els fets històrics que es mostren), en els protagonistes (en els que hi ha i en els que es troben a faltar segons les circumstàncies que es mostren),
- També ens fixem en el paisatge i en els objectes que transporten (els que hi són i els que no)
- Interessa també que l'alumne expressi de manera crítica el seu punt de vista sobre la font i sobre la informació que ofereix i la que no ofereix i quines noves preguntes es planteja a partir del treball realitzat.
- A l'activitat final comparen i relacionen les tres realitats captades a les tres fotografies i arriben a conclusions. També fan una valoració individual del treball amb aquest tipus de fonts històriques.

L'alumnat redacta, expressa i comparteix conclusions sobre la feina feta. També aprèn a citar correctament aquest tipus de font històrica i a respectar els drets d'autor.

Acaba responent a preguntes del present interpretant esdeveniments amb clau de continuïtat històrica, posant-los en context i establint connexions entre ells.

Recursos emprats

- Fotografia 1: Une longue queue de réfugiés, femmes et enfants, attend à la gare du Boulou-Perthus, d'être embarqués pour l'intérieur du Pays (de notre envoyé spécial J.A.C.). Le Boulou, 4 de febrer de 1939. Autor: Service des Agences Françaises d'Actualités de Reportage Associées (SAFARA, París). Fons particular de Xavier Andreu (Orriols) / Museu Memorial de l'Exili (MUME), La Jonquera. Amb autorització del propietari Xavier Andreu. Accessible a: Museu d'Història de Girona. http://www.girona.cat/adminwebs/docs/3/0/_b.jpg (Consultat 20/03/17)

- **Fotografia 2:** Birkenau, Poland, 27/05/1944, Jews standing on the platform after alighting from a train. Photographer: SS photographers E. Hoffmann & B. Walter. Archival Signature: 4522. Album Number: FA268/10. Related album: An album known as "The Auschwitz Album" of photos taken by SS photographers in Auschwitz-Birkenau during the arrival of a transport of Hungarian Jews, 1944. Credit: Public Domain. Accessible a: <http://www.yadvashem.org/holocaust> (Consultat 20/03/17).
- **Fotografia 3:** Refugees storm into a train at the Keleti train station in Budapest, Hungary. Keleti train station in Budapest, Hungary, September 3, 2015. Autor: Freedom House. Accessible a: <https://flic.kr/p/xsbgJV> (Consultat 07/11/17) (Public Domain)
- Arxiu Nacional de Catalunya. Blog SDANC Recursos. 2017. Presentació: Qüestionem les fonts (imatge). Accessible a: http://dipdig.cultura.gencat.cat/anc/ancaula/Mat_Suport/Int_Fonts_i.pdf (Consultat 07/11/17)
- Plataforma DRIVE
- Material de l'alumnat amb les propostes de les activitats

Continguts, competències i processos que es treballen de forma destacada

Continguts: ESO 4 i 2n de Batxillerat

Continguts clau:

- CC2. Estratègies comunicatives en situacions d'interacció oral.
- CC3. Cronologia i temps històric. Situació en el temps i en l'espai dels fets històrics rellevants. Periodització convencional. Formes de comptar el temps d'altres cultures.
- CC4. Coneixements històrics temporals: canvi, continuïtat, sincronia, diacronia, successió, simultaneïtat, causalitat...
- CC5. Fonts primàries i secundàries. Fiabilitat i idoneïtat de les fonts. Interpretació i contrast de les fonts històriques. Els arxius..
- CC6. Vincles entre el passat, el present i el futur. L'empatia històrica.
- CC7. La memòria històrica. L'intercanvi generacional. Memòria i història.
- CC13. Anàlisi d'imatges com a fonts històriques, referents estètics i interpretacions de la realitat. Ús i descodificació de llenguatges icònics, simbòlics i audiovisuals.
- CC27. Drets humans. Deures de la ciutadania democràtica.
- CC28. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Justícia social, solidaritat i equitat. Estereotips i prejudicis.
- CC29. Focus de conflicte en el món actual. Formes pacífiques i alternatives de resolució dels conflictes. Cultura de la pau.

Competències

Competències bàsiques:

- Competències comunicatives: competència comunicativa lingüística
- Competències metodològiques: tractament de la informació i competència digital, competència d'aprendre a aprendre. Ètica i legalitat en la utilització de documents i de la informació.
- Competències personals: competència d'autonomia i iniciativa personal, competència social i ciutadana.

Competències específiques de la matèria:

Dimensió històrica:

- Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica
- Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat
- Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals

Dimensió ciutadana:

- Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític
- Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones

Competències bàsiques de cultura i valors:

Dimensió personal:

- Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels drets Humans
- Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i per consolidar el pensament propi
- Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients preferentment innovadores

Dimensió interpersonal:

- Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences

Dimensió sociocultural:

- Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva

Alumnat a qui s'adreça especialment

Alumnat de 4rt de l'ESO i de 2n de BAT

Interdisciplinarietat, transversalitat, relacions amb l'entorn

Amb l'anàlisi dels documents l'alumnat desenvolupa la capacitat per interpretar de manera crítica i compromesa la realitat que l'envolta.

En la descripció de les imatges utilitzem dues llengües estrangeres que l'alumnat ha d'utilitzar: francès i anglès

Documents adjunts

Material de treball per l'alumnat amb les activitats proposades.

Autoria: Mª Carmen Gómez Vallecillos. Professora de de C. Socials i de Història i Geografia a l'escola Jesuïtes Gràcia - Col·legi Kostka de Barcelona i membre del grup DidDoc.